

Полковниченко С.О., к.е.н., доц.
Чернігівський національний технологічний університет
(м. Чернігів, Україна)

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сільське господарство є однією з пріоритетних галузей економіки України, яка формує її продовольчу безпеку, забезпечує сировиною легку і харчову промисловість, сприяє сталому розвитку сільських територій. При забезпеченні ефективного функціонування сфера аграрного виробництва може стати конкурентною перевагою держави і сприяти зростанню валютних надходжень. Важливим фактором стабільного розвитку аграрного сектору економіки, підвищення його ефективності, інноваційної активності та конкурентоспроможності є інвестиції. Без інвестицій неможливо здійснити модернізацію галузі, впровадження нових технологій.

Інвестиції в розвиток аграрного сектору – це затрати фінансових ресурсів, спрямованих на збільшення виробництва, отримання доходу і вирішення соціально-економічних проблем. Основною складовою частиною інвестицій за обсягом та значущістю є капітальні інвестиції. Нормативними документами визначено, що капітальні інвестиції – це інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних і нематеріальних активів [1].

У структурі капітальних інвестицій за видами економічної діяльності вкладення в сільськогосподарську галузь за останні роки коливались в межах 5-7,1%, причому їхня частка, як і обсяги, є нестабільними (рис.1). Найбільший відсоток за 2007-2013 рр. зафіксований у 2008 р. – 7,1%, найменший (5,0%) – у 2007 р. Зменшення інвестиційної активності у 2009 р. порівняно з 2008 р. в першу чергу пов'язане із загальним уповільненням притоку інвестицій в економіку України внаслідок фінансово-економічної кризи. У 2010-2012 рр. капітальні інвестиції в сільське господарство поступово зростали, а в 2013 р. спостерігалось їх деяке скорочення – на 2,3% порівняно з 2012 р. У 2013 р. за рахунок усіх джерел фінансування в сільському господарстві освоєно 18,6 млрд. грн. інвестицій в основний капітал.

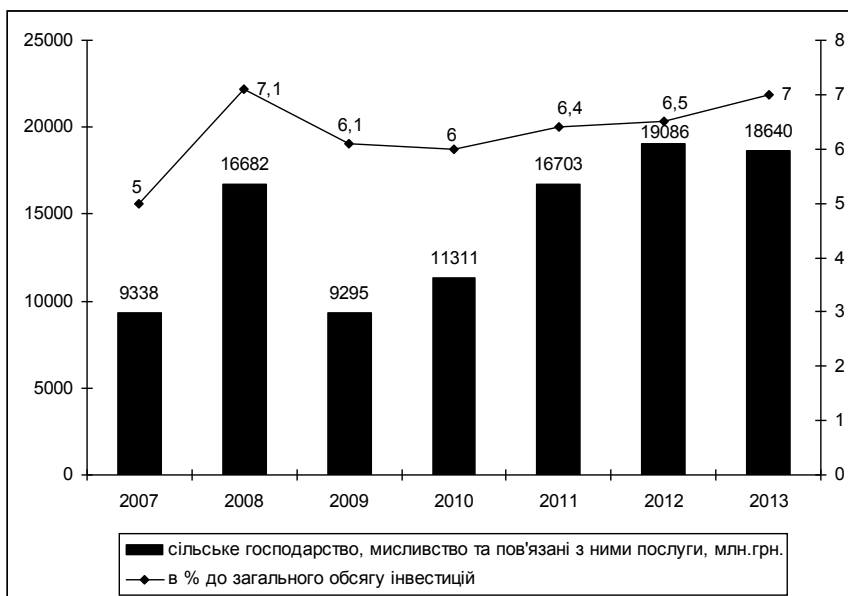

Рис.1. Динаміка капітальних інвестицій в сільське господарство в 2007-2013 рр. [1; 2]

За прогнозами науковців Інституту аграрної економіки, у 2014 році обсяги капітальних інвестицій у сільське господарство слід очікувати на рівні 17 млрд. грн., що на 7% нижче відповідного показника 2013 року. За січень-червень 2014 р. обсяги капітальних інвестицій у сільське господарство України, як і загалом по економіці, склали 82% порівняно з відповідним періодом 2013 року [3].

Рівень інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств суттєво відрізняється у різних регіонах України. Наприклад, у 2013 році в Івано-Франківській області обсяги інвестицій на 1 га сільгоспугідь досягли 2708 грн. (при середніх вкладеннях по Україні 869 грн.), а в Запорізькій та Одеській областях рівень капіталовкладень становив лише 370 грн. на 1 га сільгоспугідь. Останнім

часом підвищився рівень інвестиційної активності у сільськогосподарських підприємствах Київської, Полтавської та Черкаської областей [3].

За останні роки спостерігається скорочення обсягу державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. З 18,6 млрд. грн. капітальних інвестицій, що надійшли в аграрний сектор вітчизняної економіки у 2013 році, 80% – кошти вітчизняних сільгосппідприємств.

Якщо у 2010 р. за рахунок коштів державного бюджету освоєно 274,4 млн. грн. інвестицій в основний капітал в сільському господарстві (2,3% загального обсягу капітальних інвестицій в аграрний сектор), в 2011 р. – 286,2 млн. грн. (1,6%), то в 2012 р. – 72,6 млн. грн. (0,4%), в 2013 р. – 28,3 млн. грн. (0,2%). Причому значна частина коштів вкладається в розвиток рослинництва: у 2010 р. – 68,6%, у 2011 р. – 61,6%, у 2012 р. – 95,8%. У 2013 р. у тваринницьку галузь держава інвестувала 10,1% загального обсягу коштів у сільське господарство [2]. Переважна частка бюджетних коштів у сільському господарстві використовується на фінансування поточних витрат і не має інвестиційного спрямування.

Незважаючи на поширену думку про інвестиційну привабливість аграрного сектору вітчизняної економіки, частка прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) у сільське господарство на 01.01.2014 р. становить лише 1,4% (776,6 млн. дол. США) до загального обсягу, з яких 46,5% (361,2 млн. дол.) залучено з Кіпру [4]. Серед інших країн-інвесторів – Німеччина, Великобританія, США, Польща, Віргінські острови (Брит.), Франція, Нідерланди тощо. Зокрема, іноземні інвестиції надходять у вирощування зернових та олійних культур. Привабливими також є виробництво м'яса птиці та яєць. Водночас зауважимо, що прямі іноземні інвестиції за січень-червень 2014 р. скоротились майже на 105 млн. дол. США.

Звичайно, залучення інвестицій в аграрне виробництво пов'язано з ризиком, зумовленим природно-кліматичними, економічними, політичними і іншими факторами. Сезонність виробництва, значна залежність його від погодних умов, тривалість періоду обігу капіталу стримують інвесторів вкладати кошти в сільське господарство. Послаблюють інвестиційну активність в цій галузі також несформованість попиту на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках, конкуренція з більш дешевою імпортною продукцією, протекціоністська політика інших країн світу.

Крім того, до основних причин недостатнього інвестування в аграрний сектор України необхідно віднести:

- недосконалість нормативно-правового законодавства щодо державної підтримки інвестиційної діяльності;
- обмеженість джерел формування інвестиційних ресурсів, як на рівні підприємств, так і на рівні держави, складність доступу до кредитних ресурсів;
- недостатню спрямованість податкової системи України на забезпечення інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки;
- слабкий зв'язок між виділенням коштів на інвестиційну діяльність та отриманням соціально-економічного ефекту;
- невирішеність земельних питань, відсутність в Україні повноцінного ринку землі;
- низькі темпи інтеграції України в європейські ринки;
- наявність ділових груп, які заробляють гроші на імпорті сільгосппродукції і не зацікавлені у відродженні та процвітанні сільського господарства України;
- несприятливий інвестиційний клімат в країні.

З метою активізації інвестування розвитку аграрного сектору необхідно створити сприятливе середовище, що передбачає: удосконалення інвестиційного законодавства, зокрема у сферах податкової, кредитної та цінової політики; визначення та реалізацію заходів, спрямованих на вирішення пріоритетних проблем інвестиційної діяльності в аграрній сфері; формування сприятливого інвестиційного клімату, розвинутого фондового ринку і фінансово-кредитної системи; застосування системи економічних стимулів для нагромадження власного капіталу вітчизняних товаровиробників з подальшим інвестуванням в аграрне виробництво; забезпечення прозорості залучення та використання коштів на інвестиційну діяльність. Необхідно мобілізувати інвестиції в аграрне виробництво з усіх можливих джерел: збільшити державні інвестиції, активізувати альтернативне інвестування, стимулювати притік іноземних інвестицій в аграрний сектор, спрямувавши їх на створення та практичне впровадження інновацій, освоєння нових технологій. Для цього потрібно розробити привабливі інвестиційні проекти, які передбачатимуть не тільки економічний, але й соціальний, екологічний ефекти.

Список використаних джерел

1. Сільське господарство України. Статистичний збірник. 2013. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 390 с.
2. Статистичний збірник: Капітальні інвестиції в Україні у 2007-2011 роках. – К.: Державна служба статистики України, 2012. – 122 с.
3. В Україні сповільнилася інвестиційна діяльність у сільському господарстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agravery.com/ua/ekonomika/show/v-ukraini-spovilnilasja-investicijna-dijalnist-u-silskomu-gospodarstvi>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>